

Ἡ συνοδικότητα ὡς γεγονός κοινωνίας καὶ ἐνότητας

Ἡ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι κάτι δεδομένο, κάτι πού μπορεῖ νὰ ἐπιβληθεῖ ὡς ἀντικειμενικὴ πραγματικότητα. Εἶναι ὁ καρπὸς τοῦ διαρκοῦς ἀγῶνα τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος νὰ συναντήσῃ, νὰ γνωρίσῃ καί, τελικά, νὰ παραδοθεῖ στὴν ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας, πού εἶναι ἓνα πρόσωπο: ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Ὡστόσο, ἡ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἀφορᾷ ἓνα ἄθροισμα ἀπὸ ἀτομικὲς ἐμπειρίες ψυχολογικοῦ ἢ ἰδεολογικοῦ περιεχομένου, ἐκ τῶν ὁποίων, συνήθως, προκύπτουν διαφοροποιήσεις, ἀντιθέσεις, ὑποκειμενικὲς ἐρμηνεῖες, ἀκόμη καὶ παραχαράξεις. Οἱ πιστοὶ ἐκφράζουν τὰ προσωπικά, καὶ γι' αὐτὸ μοναδικὰ χαρίσματα τους καὶ τὰ θέτουν στὴ διάθεση τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος. Ὁ συντονισμὸς τῶν χαρισμάτων, πού ἀνατέθηκε μὲ τὴ χειροτονία του στὸν ἐπίσκοπο τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἔργο κατὰ πολὺ δυσκολότερο καὶ οὐσιαστικότερο ἀπὸ τὴν ἄσκηση διοικητικῆς ἐξουσίας κοσμικοῦ τύπου. Διὰ τοῦ ἐπισκόπου τῆς, ἡ τοπικὴ Ἐκκλησία συνδέεται ὀργανικὰ μὲ τὶς ἄλλες τοπικὲς Ἐκκλησίες καὶ συγκροτεῖ τὴν κοινωνία τῆς *μίας, ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας*, ὑπερβαίνοντας, ἔτσι, κάθε τοπικιστικὸ καὶ ἐνδοστρεφὲς προσανατολισμὸ.

Συνεπῶς, ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι ἓνας δεδομένος θεσμὸς πού ἐπιβάλλεται ἀντικειμενικὰ ὡς ἀλάθητη ἐξουσία, οὔτε βέβαια, μιὰ ἀτομικὴ ψυχολογικὴ ἐμπειρία. Ἡ συνοδικότητα προβάλλει ὡς *γεγὸνός κοινωνίας καὶ ἐνότητας*, ὡς ἔκφραση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἠθους, ὡς πλέγμα διαπροσωπικῶν σχέσεων καὶ ὄχι ὡς ἀπρόσωπη ὀργάνωση καὶ θεσμικὴ λειτουργία. Ἡ σύνοδος στὴν Ὁρθόδοξη Παράδοση, δίχως νὰ εἶναι μία δομὴ ὑπεράνω τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, συνδέει ὀργανικὰ τὶς κατὰ τόπους Ἐκκλησίες, ὑπερβαίνοντας τὸν πειρασμὸ τῆς παγκόσμιας ὀργάνωσης. Ἡ συνοδικότητα, λοιπόν, ἀποτελεῖ γεγονός ἐνότητας ἀλλὰ καὶ κοινωνίας τῶν μελῶν κάθε ἰδιαίτερης ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος, ἀλλὰ καὶ τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν μεταξύ τους καὶ εἶναι ἀδιανόητη δίχως τὴν σύναξη καὶ τὴν ἐμπειρία τῆς Θείας Εὐχαριστίας.

Πράγματι, ὁ συνοδικὸς θεσμὸς στὶς ἱστορικὲς ἀλλὰ καὶ θεολογικὲς του προϋποθέσεις προέκυψε ἀπὸ τὴν εὐχαριστιακὴ συγκρότηση τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδή, ἀπὸ τὸ συγκεκριμένο σῶμα καὶ τὴν ἐμπειρία τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος. Ὁ εὐχαριστιακὸς χαρακτήρας τοῦ συνοδικοῦ θεσμοῦ ἐξηγεῖ ἐπίσης, γιατί ἡ σύνθεση τῶν συνόδων ὑπῆρξε ἐπισκοπικὴ ἐξαρχῆς. Ὁ ἐπίσκοπος δὲν καθίσταται πηγὴ

ἐξουσίας καὶ διοίκησης στὴν ἐκκλησιαστικὴ κοινότητα, ἐπειδὴ ὡς ἄτομο διὰ τῆς χειροτονίας του συγκεντρώνει δικαιϊκὲς ἐξουσίες. Ὡς προϊστάμενος τῆς Εὐχαριστίας συγκροτεῖ καὶ ἐκφράζει τὴν ἐνότητα τῶν μελῶν τοῦ εὐχαριστιακοῦ σώματος, δηλαδή, τὴν *καθολικότητα* τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας. Συνάμα, ἡ τοπικὴ Ἐκκλησία διὰ τοῦ ἐπισκόπου της καὶ μόνον ὑπερβαίνει κάθε τοπικιστικὸ καὶ ἐνδοστρεφῆ προσανατολισμὸ καὶ ἐνώνεται μὲ τὶς ἄλλες τοπικὲς Ἐκκλησίες στὴν κοινότητα τῆς μίας Ἐκκλησίας. Συνεπῶς, ἡ σύνοδος τῶν ἐπισκόπων δὲν εἶναι τριτοβάθμιο ὄργανο ἐξουσίας ἢ κάτι σὰν παγκόσμια ὑπεροργάνωση, ἡ ὁποία ἀντλεῖ ἐξουσία ἀπὸ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἀπαραίτητων ψηφοφοριῶν, ἀλλὰ ἔκφραση τῆς εὐχαριστιακῆς συνείδησης τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ εὐχαριστιακὴ θεώρηση ἐξαρτᾶ τὴ δομὴ τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ συγκεκριμένες θεολογικὲς καὶ ἐκκλησιολογικὲς ἀρχὲς καὶ ὄχι μόνον ἀπὸ ὀργανωτικὲς ἀνάγκες καὶ κατεστημένα σχήματα πού παρήγαγε ἡ ἱστορικὴ της πορεία καὶ διαδρομὴ. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι *κοινωνία τῶν ἐσχάτων*. Ἡ ὀργάνωση καὶ οἱ θεσμοὶ της, οἱ δομικὲς ἀρχὲς καὶ τὰ βασικὰ χαρακτηριστικὰ της, τὰ λειτουργήματα, οἱ τάξεις καὶ τὰ χαρίσματα, ὅπως καὶ κάθε ἔκφραση τῆς ζωῆς της μέσα στὴν Ἱστορία, πρέπει νὰ ἐκφράζουν ὄχι κατεστημένα σχήματα, ἀλλὰ ὑπαρξιακὰ γεγονότα τῆς ἐσχατολογικῆς ἐμπειρίας τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἀπάντηση τῆς ὀρθόδοξης ἐκκλησιολογίας στὸ καιρὸ ζήτημα τῆς σχέσης τῶν *κατὰ τόπους* πολλῶν Ἐκκλησιῶν μὲ τὴ μία *κατὰ τὴν Οἰκουμένη* Ἐκκλησία εἶναι ἡ συνοδικότητα καὶ ἡ ὀρθὴ λειτουργία της. Ὁ ἀπόλυτος αὐτοκεφαλισμὸς ἀλλὰ καὶ ὁ παγκόσμιος καὶ ἀπολυταρχικὸς ρόλος τοῦ παπικοῦ πρωτείου καὶ ἀλάθητου ἐκφράζουν τοὺς ἐκκλησιολογικοὺς ἀκροβολισμοὺς τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας πού ἀδυνατεῖ νὰ συνθέσει ὀργανικὰ τὴν ἐνότητα μέσα ἀπὸ τὴν *ποικιλία καὶ ἐτερότητα*. Ὁ συνοδικὸς θεσμὸς πού προκύπτει καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὴν *εὐχαριστιακὴ ἐμπειρία*, ὡς ἀντανάκλαση τῆς κοινωνίας τῶν Προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἀντιτίθεται πρὸς κάθε ἀντιεραρχικὸ ἐξισωτισμὸ, ὅπως καὶ πρὸς κάθε μοναρχικὸ ὀλοκληρωτισμὸ.

Ἡ συνοδικότητα εἶναι μία διαδικασία πού συνεχῶς ἀνανεώνεται ὡς ὑπαρξιακὸ γεγονὸς γιὰ ὀλόκληρο τὸ φάσμα τῆς πίστεως καὶ ἐμπειρίας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος. Κάθε ἐπίσκοπος ὡς ἐπικεφαλῆς μιᾶς τοπικῆς Ἐκκλησίας μεταφέρει στὴν σύνοδο τὴν ἔκφραση τῆς πίστεως καὶ τῆς ζωῆς τῶν μελῶν τοῦ εὐχαριστιακοῦ σώματος καὶ ὄχι ἀπλῶς τὶς ἀτομικὲς του πεποιθήσεις. Ἀλλὰ καὶ οἱ συνοδικὲς ἀποφάσεις καθαυτὲς τίθενται, ἀκολούθως, σὲ μιὰ διαδικασία ἀποδοχῆς ἀπὸ τὸ πλῆρωμα τῆς Ἐκκλησίας.

Σταῦρος Γιαγκάζογλου